

ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2024/1203: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Η **Οδηγία (ΕΕ) 2024/1203** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11^{ης} Απριλίου 2024, σχετικά με την **προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου** και την αντικατάσταση των Οδηγιών 2008/99/ΕΚ και 2009/123/ΕΚ, **αναθεώρησε τον κατάλογο των περιβαλλοντικών ποινικών αδικημάτων, θέσπισε ελάχιστους κανόνες** σχετικούς με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων, ώστε να προστατεύεται αποτελεσματικότερα το περιβάλλον, καθώς και μέτρα για την πρόληψη και καταπολέμηση των περιβαλλοντικών εγκλημάτων και την αποτελεσματική επιβολή του περιβαλλοντικού δικαίου της Ένωσης. Τα κυριότερα σημεία της Οδηγίας είναι τα εξής:

- ❖ Για να συνιστά μια συμπεριφορά περιβαλλοντικό ποινικό αδίκημα, θα πρέπει να είναι **παράνομη**, ήτοι: α) να παραβιάζει το δίκαιο της Ένωσης που συμβάλλει στην επιδίωξη των στόχων στον τομέα του περιβάλλοντος ή β) να παραβιάζει εθνική νομοθετική, κανονιστική ή διοικητική διάταξη κράτους μέλους που θέτει σε εφαρμογή ενωσιακό κανόνα δικαίου. Η συμπεριφορά αυτή, μπορεί να είναι παράνομη, **ακόμη και αν τελείται**

με έγκριση που εξέδωσε αρμόδια αρχή κράτους μέλους, αρκεί η έγκριση αυτή να ελήφθη δόλια ή με διαφθορά, εκβίαση ή εξαναγκασμό ή όταν η έγκριση παραβιάζει προδήλως σχετικές ουσιαστικές νομικές απαιτήσεις.

- ❖ Στον (διευρυμένο) **κατάλογο των ποινικών αδικημάτων** περιλαμβάνονται ενδεικτικά οι εξής παράνομες και εσκεμμένες συμπεριφορές: απόρριψη ρυπογόνων ουσιών από πλοία, μεταφορά αποβλήτων, παραγωγή/διάθεση/διαθεσιμότητα στην αγορά αντικειμένων που ενδέχεται να προκαλέσουν θάνατο/σωματικές βλάβες σε πρόσωπα ή στην ποιότητα του αέρα/εδάφους/νερού ή στο οικοσύστημα/ζώα/φυτά, κατασκευή/παραγωγή/επεξεργασία/χειρισμός/χρήση/αποθήκευση ραδιενεργών υλικών ή ουσιών, θανάτωση/αφανισμός/σύλληψη/κατοχή/πώληση δειγμάτων ειδών άγριας πανίδας ή χλωρίδας, εμπορία δειγμάτων ή προϊόντων που λαμβάνονται από είδα άγριας πανίδας ή χλωρίδας, παραγωγή/διάθεση/έκλυση στην αγορά φθοριούχων αερίων του θερμοκηπίου, ανακύκλωση πλοίων, άντληση υδάτων, εμπόριο ξυλείας.
- ❖ Οι ως άνω συμπεριφορές, **συνιστούν διακεκριμένα ποινικά αδικήματα**, όταν προκαλούν καταστροφή ή εκτεταμένες και ουσιαστικές βλάβες στο οικοσύστημα ή σε οικότοπο προστατευόμενης περιοχής ή εκτεταμένη και ουσιαστική βλάβη η οποία είτε είναι μη αναστρέψιμη είτε μακροχρόνια, στην ποιότητα του αέρα, του εδάφους ή του νερού. Θα πρέπει δε η συμπεριφορά αυτή, να οφείλεται τουλάχιστον σε βαριά αμέλεια.
- ❖ Ως ποινικά αδικήματα, **τιμωρούνται και η ηθική αυτοουργία, η συνέργεια, καθώς και η απόπειρα** διάπραξης ποινικού αδικήματος.
- ❖ Στην Οδηγία προβλέπονται **ποινές** τόσο για φυσικά πρόσωπα (ποινές φυλάκισης και πρόστιμα), όσο και για νομικά πρόσωπα που υπέχουν ευθύνη και εφόσον τα αδικήματα διαπράττονται επ' ωφελεία αυτών, από οποιοδήποτε πρόσωπο κατέχει ιθύνουσα θέση εντός του οικείου νομικού προσώπου και ενεργεί ατομικά ή ως μέλος οργάνου αυτού.
- ❖ Ειδικά για τα νομικά πρόσωπα, προβλέπεται **επιπλέον και η επιβολή (μη ποινικού χαρακτήρα) κυρώσεων**, όπως η υποχρέωση αποκατάστασης του περιβάλλοντος εάν η βλάβη είναι αναστρέψιμη ή αποζημίωσης σε περίπτωση που δεν είναι, αποκλεισμού από δημόσιες παροχές ή ενισχύσεις ή ακόμη και από δημόσια χρηματοδότηση (διαγωνισμούς, συμβάσεις), προσωρινής ή οριστικής απαγόρευσης της άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας, ανάκλησης αδειών, θέσης υπό δικαστική εποπτεία, υποχρέωσης εγκατάστασης συστημάτων δέουσας επιμέλειας.

- ❖ Στην Οδηγία προβλέπονται και οι περιπτώσεις που ενδέχεται να συνιστούν **επιβαρυντικές** (λχ. καταστροφή οικοσυστήματος, εγκληματική οργάνωση, χρήση πλαστών εγγράφων) ή **ελαφρυντικές** (ο παραβάτης παρέχει στις αρχές πληροφορίες) **περιστάσεις**.
- ❖ Τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν τα **αναγκαία μέτρα** ώστε να διασφαλιστεί ότι κάθε πρόσωπο που αναφέρει ποινικά αδικήματα και παρέχει αποδεικτικά στοιχεία ή συνεργάζεται με τις αρμόδιες αρχές, έχει πρόσβαση σε μέτρα στήριξης και αρωγής στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας.
- ❖ Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα πρόσωπα που θίγονται ή ενδέχεται να θίγονται από τα ποινικά αδικήματα, καθώς και τα άτομα που έχουν επαρκές συμφέρον ή που υποστηρίζουν ότι επέρχεται προσβολή δικαιώματος, καθώς και μη κυβερνητικές οργανώσεις που προάγουν την προστασία του περιβάλλοντος, να διαθέτουν τα **απαιτούμενα δικονομικά δικαιώματα σε διαδικασίες** που αφορούν τα εν λόγω αδικήματα.

Η Οδηγία (ΕΕ) 2024/1203 έχει **τεθεί σε ισχύ από 20.05.2024** (20η μέρα από τη δημοσίευσή της στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και **τα κράτη μέλη οφείλουν να την ενσωματώσουν στην εσωτερική τους έννομη τάξη, μέχρι 21.05.2026**.

Μαρία Αικατερίνη Δ. Παπαδοπούλου

Δικηγόρος

Δ.Μ.Σ Ιστορίας και Θεωρίας Δικαίου, Νομική Σχολή Αθηνών, ΕΚΠΑ

Δ.Μ.Σ Αστικού δικαίου, Νομική Σχολή Αθηνών, ΕΚΠΑ

Δ.Μ.Σ Εμπορικού Δικαίου, Νομική Σχολή Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης

